

REPUBLIKA E KOSOVËS - РЕПУБЛИКА КОСОВО - REPUBLIC OF KOSOVO
GJYKATA KUSHTETUESE
УСТАВНИ СУД
CONSTITUTIONAL COURT

Priština, 1. marta 2021. godine
Br. ref.:RK 1719/21

REŠENJE O NEPRIHVATLJIVOSTI

u

slučaju br. KI213/19

Podnosilac

Atdhe Dema

**Ocena ustavnosti rešenja Vrhovnog suda Kosova
CML. br. 11/2019 od 9. septembra 2019. godine**

USTAVNI SUD REPUBLIKE KOSOVO

u sastavu:

Arta Rama-Hajrizi, predsednica
Bajram Ljatifi, zamenik predsednika
Bekim Sejdiu, sudija
Selvete Gërxhaliu-Krasniqi, sudija
Gresa Caka-Nimani, sudija
Safet Hoxha, sudija
Radomir Laban, sudija
Remzije Istrefi-Peci, sudija, i
Nexhmi Rexhepi, sudija

Podnosilac zahteva

1. Zahtev je podneo Atdhe Dema, sa prebivalištem u Prištini (u daljem tekstu: podnosilac zahteva).

Osporena odluka

2. Podnosilac zahteva osporava presudu Vrhovnog suda Kosova (u daljem tekstu: Vrhovni sud) CML. br. 11/2019 od 9. septembra 2019. godine. Osporenom presudom je odbijen, kao neosnovan, zahtev za zaštitu zakonitosti podnet na rešenje Osnovnog suda u Prištini C. br. 3475/18 od 28. decembra 2018. godine i rešenje Apelacionog suda Kosova AC. br. 2504/19 od 31. maja 2019. godine.

Predmetna stvar

3. Predmetna stvar zahteva je razmatranje ustavnosti osporene presude Vrhovnog suda, kojim se navodi da su podnosiocu zahteva povređena prava zagarantovana članom 23. [Ljudsko dostojanstvo] Ustava Republike Kosovo (u daljem tekstu: Ustav).
4. Podnosilac zahteva takođe, u suštini, pokreće navod o povredi prava na nepristrasan sud, kao što je garantovano članom 31. [Pravo na pravično i nepristrasno suđenje] Ustava u vezi sa članom 6 (1) [Pravo na pravično suđenje] Evropske konvencije o ljudskim pravima (u daljem tekstu: EKLJP).

Pravni osnov

5. Zahtev je zasnovan na stavu 7, člana 113. [Jurisdikcija i ovlašćene strane] Ustava, članovima 22. [Procesuiranje podnesaka], 27. [Privremene mere] i 47. [Individualni zahtevi] Zakona o Ustavnom sudu Republike Kosovo br. 03/L-121 (u daljem tekstu: Zakon) i pravilima 32 [Podnošenje podnesaka i odgovora] i 56 [Zahtev za uvođenje privremenih mera] Poslovnika o radu Ustavnog suda Republike Kosovo (u daljem tekstu: Poslovnik).

Postupak pred Ustavnim sudom

6. Dana 25. novembra 2019. godine, podnosilac zahteva je podneo zahtev Ustavnom sudu Republike Kosovo (u daljem tekstu: Sud).
7. Dana 27. novembra 2019. godine, predsednica Suda je imenovala sudiju Safeta Hoxhu za sudiju izvestioca i Veće za razmatranje, sastavljeno od sudija: Bajram Ljatifi (predsedavajući), Remzie Istrefi - Peci i Nexhmi Rexhepi (članovi).
8. Dana 17. januara 2020. godine, Sud je obavestio podnosioca o registraciji zahteva. Istog datuma, Sud je obavestio Vrhovni sud o registraciji zahteva.
9. Dana 23. oktobra 2020. godine, Sud je obavestio portal Insajder o registraciji zahteva i mogućnosti da podnese komentare u vezi sa slučajem u roku od 15 (petnaest) dana.

10. Dana 13. novembra 2020. godine, Insajder je podneo Sudu relevantne komentare.
11. Dana 10. decembra 2020. godine, Sud je razmotrio slučaj i odlučio je da odloži donošenje odluke za neku drugu sednicu u skladu sa zatraženim dodacima.
12. Dana 3. februara 2021. godine, Veće za razmatranje je razmotrilo izveštaj sudije izvestioca i jednoglasno iznelo preporuku Sudu o neprihvatljivosti zahteva.

Pregled činjenica

13. Na osnovu spisa predmeta proizilazi da je ime podnosioca zahteva uključeno u članku koji je objavio portal Insajder, koji je bio naslovljen na sledeći način: *“Tužilac koji je poklonio 29 hiljada evra Afrimu Muçiqiju, unapređen u Specijalnom tužilaštvu”*. Ovaj naslov je, prema podnosiocu zahteva, zasnovan na neistinama i kao takav, objavljivanje takvog članka narušava njegov ugled.

Odlučivanje u Savetu za štampu Kosova

14. Neodređenog datuma, podnosilac zahteva se žalio Savetu za štampu Kosova (u daljem tekstu: SŠK), protiv online lista Insajder zbog članka: *“Tužilac koji je poklonio 29 hiljada evra Afrimu Muçiqiju, unapređen u Specijalnom tužilaštvu”*, navodeći da navedeni članak narušava njegov ugled neistinama, dok je objavljenim člankom, Insajder povredio Poglavlje II (Istinито izveštavanje) i Poglavlje IV (Pravo na odgovor) Kodeksa za štampu.
15. Dana 5. februara 2019. godine, Skupština SŠK-a je razmotrila žalbu i iznete dokaze, prilikom čega je utvrdila da je Insajder u objavljenim vestima delimično povredio Kodeks za štampu, kršeći Poglavlje II (Istinито izveštavanje), pošto je SŠK utvrdio da postoje netačnosti u činjenicama koje su predstavljene u pisanoj formi. Međutim, nije došlo do povrede Poglavlja IV (Pravo na odgovor), jer je pisani odgovor podnosioca zahteva uključen u tekst članka.

Sprovedeni postupci pred redovnim sudovima

16. Dana 26. novembra 2018. godine, podnosilac zahteva je podneo zahtev za određivanje mere bezbednosti Osnovnom sudu u Prištini (u daljem tekstu: Osnovni sud), tražeći povlačenje gore navedenog članka i naslova sa portala Insajder izricanjem mere bezbednosti, sa obrazloženjem da se ugled podnosioca zahteva narušava. Podnosilac zahteva je tražio da tuženi bude obavezan da mu nadoknadi nematerijalnu štetu u iznosu od 50.000.00 evra, zbog gubitka ugleda zbog neistinitog članka protiv njega.
17. Dana 28. decembra 2018. godine, Osnovni sud je, rešenjem C. br. 3475/18, odbio zahtev podnosioca za izricanje mere bezbednosti, sa obrazloženjem da je predlog za izricanje mere bezbednosti tokom te sudske faze bio neosnovan. Sud

je, između ostalog, pojasnio da predlog podnosioca zahteva za izricanje mere bezbednosti nije ispunjavao zakonske uslove iz člana 297. Zakona br. 03/L-006 o parničnom postupku (u daljem tekstu: ZPP).

18. Pored toga, Osnovni sud je pojasnio da nije ocenio da li je članak koji je objavio portal Insajder rezultat bilo kakvog profesionalnog istraživanja ili da li je poslednje navedeni tendenciozan i uvredljiv. Međutim, Osnovni sud je obrazložio da će se o ovom slučaju meritorno odlučivati prema tužbenom zahtevu i ako se ispostavi da je članak objavljen sa klevetničkim sadržajem naneo štetu ugledu podnosioca zahteva, tada će mu se naknaditi šteta.
19. Neodređenog datuma, podnosilac zahteva je uložio žalbu Apelacionom sudu na rešenje C. br. 3475/18 Osnovnog suda, navodeći bitnu povredu odredaba parničnog postupka i pogrešnu primenu materijalnog prava.
20. Dana 21. februara 2019. godine, Apelacioni sud je, rešenjem Ac. br. 666/19, usvojio, kao osnovanu, žalbu podnosioca zahteva, proglasio ništavim rešenje C. br. 3475/18 Osnovnog suda i vratio slučaj na presuđivanje prvostepenom sudu.
21. Apelacioni sud je, svojim rešenjem, obrazložio sledeće: *“Prvostepeni sud bez istraživanja i analiziranja činjenica, donosi osporeno rešenje sa kojim odbija predlog tužitelja - predlagača obezbeđenja, za određivanje predložene mere bezbednosti. Prvostepeni sud je mogao da kako bi objasnio osporene okolnosti, da izvodi i materijalne dokaze koji se nalaze u spisu predmeta kako bi tačno utvrdio činjeničko stanje kao sto su tvrdili stranke u postupku. Stoga, prvostepeni sud u ovom konkretnom slučaju nije objasnio dovoljno i ubedljivo činjeničko stanje navedenog predmeta, gde samo nakon objašnjenja ovih okolnosti, onda bi sud imao mogućnost da procenjuje osnovanosti predloga tužitelja- predlagača obezbeđenja za određivanje mere bezbednosti, ili njegovo odbijanje [...]”*.
22. Dana 8. aprila 2019. godine, Osnovni sud je prilikom presuđivanja, rešenjem C. br. 3475/18, odbio, kao neosnovan, zahtev podnosioca, sa obrazloženjem da predlog za izricanje mere bezbednosti ne ispunjava uslove propisane u članu 297. ZPP-a. Osnovni sud je, između ostalog, istakao: *“Sud smatra da u ovom slučaju i uprkos postojanju subjektivnog prava za tužitelja, ne postoji opasnost da ukoliko se ne određuje ova mera obezbeđenja, predlagaču bi se onemogućio ili otežati ostvarenje zahteva, jer sa nijednim dokazom nije došlo do dokazivanja postojanja takve opasnosti [...]”*.
23. Štaviše, Osnovni sud je u svom rešenju istakao: *“[...] Eventualna obaveza za povlačenje članaka od objavljena rezultira kršenjem prava na slobodu izražavanja, dok je ovo preduslov u demokratskom društvu i da u ovom konkretnom slučaju i u takvim slučajevima, ako bi ometalo u radu i aktivnost novinarstva, onda bi došlo i do kršenja ustavne norme, odnosno člana 40 Ustava Republike Kosova [...]”*.

24. Neodređenog datuma, podnosilac zahteva je uložio žalbu Apelacionom sudu na gore navedenu presudu Osnovnog suda, navodeći bitnu povredu odredaba parničnog postupka i pogrešnu primenu materijalnog prava.
25. Dana 31. maja 2019. godine, Apelacioni sud je, postupajući prilikom presuđivanja, doneo rešenje Ac. br. 2504/19 i potvrdio rešenje C. br. 3475/18 Osnovnog suda od 8. aprila 2019. godine, sa obrazloženjem da zahtev podnosioca nije ispunio uslove koji su propisani u članu 297. ZPP-a.
26. Neodređenog datuma, na zahtev podnosioca, državni tužilac je podneo zahtev za zaštitu zakonitosti Vrhovnom sudu na presudu Ac. br. 2504/19 od 31. maja 2019. godine Apelacionog suda. U svom zahtevu, državni tužilac je navodio da se gore navedeno rešenje Apelacionog suda karakteriše povredom materijalnog prava.
27. Dana 9. septembra 2019. godine, Vrhovni sud je, rešenjem CML. br. 11/2019, odbio zahtev za zaštitu zakonitosti koji je podneo državni tužilac, i potvrdio rešenja nižestepениh sudova, sa obrazloženjem da predlog podnosioca zahteva za izricanje mere bezbednosti nije ispunjavao uslove koji su propisani u stavu 2, člana 16. Zakona br. 02/L-65 Civilni zakon protiv kleveta i uvreda.
28. Vrhovni sud je takođe u svom rešenju objasnio da se sloboda izražavanja može ograničiti samo zakonom kada je neophodno sprečiti podsticanje i izazivanje nasilja i neprijateljstva na osnovu rasne, nacionalne, etničke ili verske mržnje. Vrhovni sud je dalje objasnio da su nižestepени sudovi, u skladu sa članom 306, tačka 1 ZPP-a, imali priliku, ali nisu bili dužni, da izreknu privremenu meru, i s pravom su, na osnovu člana 306. ZPP-a, obavestili protivničku stranu, zakazali ročište i odbili predloženu meru, jer su utvrdili da ne postoje uslovi za njeno izricanje.

Navodi podnosioca zahteva

29. Podnosilac zahteva navodi da je presuda Vrhovnog suda CML. br. 11/2019 od 9. septembra 2019. godine doneta uz povredu njegovih osnovnih prava i sloboda zagarantovana članom 23. [Ljudsko dostojanstvo] Ustava.
30. Podnosilac zahteva navodi sledeće: *“Usprotivljenim rešenjima sudova meni je dirnuto dostojanstvo na flagrantan način, tim više kada nije odlučeno prema mom predlogu za određivanje sudskog naloga, već je odlučeno o zahtevu koji ja nisam tražio, predlogom, odnosno o predlogu za određivanje mere bezbednosti”*.
31. Podnosilac zahteva navodi: *“Usprotivljenim presudama se ne čini razlika između privremene mere i privremene mere bezbednosti. Razlika između ova dva pojmova pojavljuje se i u odredbi člana 310. ZPP-a , gde u stavu 1. je predviđeno pravo žalbe protiv rešenja o privremenoj meri bezbednosti ali ne i pravo žalbe protiv rešenja o privremenoj meri. S druge strane, Civilni zakon protiv kleveta i uvreda, predstavlja specijalan zakon u poređenju sa Zakonom*

o parničnom postupku, što podrazumeva primenu ovog člana a ne odredbe iz člana 207. ZPP-a”.

32. Podnosilac zahteva navodi: *“Usprostavljena rešenja uopšte nisu obrazložili da sporni članak kojem je priložena i fotografija predlagača sa ciljem da se javnost upozna i njegovim identitetom, a ne samo njegovom radnjom i koji je prilagođen za čitanje i gledanje u celom svetu, krši ili ne narušava dostojanstvo predlagača ili može ili ne mora da povredi njegovo dostojanstvo, što više kada se kleveta zbog nezakonitog ponašanja od mesta i obaveza rada i da je porodično lice”.*
33. Što se tiče ravnoteže prava podnosioca zahteva iz člana 23. [Ljudsko dostojanstvo] u odnosu na pravo protivničke strane iz člana 40. [Sloboda izražavanja] Ustava, podnosilac zahteva navodi: *“Pogrešno sprovođenje zakona na štetu predlagača, praktično se stiže do logičnog zaključka da je sporni članak osnovan na neistini, od strane sudova se ocenjuje kao izraz slobodnog mišljenja dok odobrenje predloga za određivanje privremene mere, predstavio bi ugrožavanje slobodnog izražaja mišljenja u suprotnosti sa ustavnom odredbom iz člana 40. i člana 10. Evropske Konvencije za ljudska prava i sloboda, ili jednostavnije izraženo, prema usprotstavljenim rešenjima, praktično proizilazi da slobodno izražavanje se ne treba sankcionisati (u konkretnom slučaju da se zabrani od optičaja) iako je osnovan na neistini”.*
34. Pored toga, podnosilac zahteva navodi: *“Usprotstavljenim rešenjima, pogrešno se primenjuje odredba iz člana 40. Ustava i člana 10. Evropske Konvencije o ljudskim pravima i slobodama. Član 16. Civilnog zakona protiv kleveta i uvreda je rešenjem Vrhovnog suda takođe pogrešno primenjen, pozivajući se na stvaranje kumulativnih uslova kako bi učinio predlog osnovanim”.*
35. Podnosilac zahteva je takođe, u suštini, pokrenuo navode o povredi prava na nepristrasan sud. Podnosilac zahteva navodi: *“Apelacioni sud je, rešenjem AC. br. 666/19 od 21.2.2019. godine, kojim je poništio presudu prvostepenog suda [...], utvrdio da je prvostepeni sud odlučio o nepostojećem zahtevu [...], ali svojom naknadnom presudom Ac. br. 2504/19 od 31.05.2019. godine, za iste povrede, u istom činjeničnom stanju, bez iznošenja bilo kojih drugih dokaza, odbija žalbu i potvrđuje rešenje prvostepenog suda, iako se u oba slučaja veće sastojalo od istih sudija”.*
36. Na kraju, podnosilac traži od Suda: *“Od Ustavnog suda zahtevam da se utvrđuje da su rešenjem Vrhovnog suda i nižih instanci povređena na flagrantan način moja prava i slobode, pravo dostojanstva [...]”.*

Komentari koje je podnela zainteresovana strana Insajder

37. Dana 13. novembra 2020. godine, Insajder je podneo Sudu svoje komentare u vezi sa zahtevom podnosioca. Prema Insajderu, objavljeni članak je bio

zasnovan na dokumentima javnih institucija čija se autentičnost ne osporava i da su tokom objavljivanja članka u potpunosti poštovani postupci za izveštavanje istine i davanje mogućnosti dotičnim licima da reaguju i upotpune članak. Pored toga, prema Insajderu, objavljeni članak je zasnovan na tri zvanična dokumenta: a) izveštaju Poreske administracije Kosova; b) krivičnoj prijavi podnetoj Tužilaštvu; i c) istražnom dosijeu o osobama koje pominje u članku. Na kraju, Insajder predlaže Sudu da zahtev podnosioca odbije, kao neprihvatljiv.

Relevantne zakonske odredbe

Zakon br. 03/L-006 o praničnom postupku

Član 297

297.1 Mera bezbednosti može se odrediti:

a) ukoliko predlagač obezbeđenja čini verodostojnim postojanje zahteva ili njegovog subjektivnog prava, i

b) ukoliko postoji opasnost da bez određivanja takve mere protivnička strana bi mogla onemogućiti ili znatno otežati ostvarivanje zahteva, naročito otuđivanjem svoje imovine, njenim skrivanjem, zaduživanjem ili na neki drugi način kojim bi promenilo postojeće stanje stvari ili na neki drugi način bi uticalo negativno na prava predlagača obezbeđenja.

297.2 Ukoliko zakonom nije drugačije predviđeno sud određuje bezbednosnu meru samo pod uslovima pod kojima predlagač obezbeđenja, u određenom roku od strane suda, na način koji je predviđen zakonom o izvršnom postupku, daje garanciju na meru i određenu vrstu od strane suda, o šteti koja se može prouzrokovati protivničkoj strani određivanjem i sprovođenjem bezbednosne mere.

297.3 Ukoliko predlagač ne daje garancije u određenom roku, sud će odbiti predlog za određivanje bezbednosne mere. Na zahtev predlagača, sud može osloboditi njega obaveze davanja garancije ukoliko se utvrdi da nema finansijske mogućnosti za takvu stvar.

297.4 Zajednice lokalnih vlasti su izuzete od obaveze iz st. 3 ovog člana.

Zakon br. 02/L-65 Civilni zakon protiv kleveta i uvreda

Poglavlje II

ZAŠTITNE MERE OD KLEVETA I UVREDA

Član 4

Postupanje protiv klevete i uvrede

4.1. Jedno lice ima pravo da putem sudskog procesa zahteva zaustavljanje klevete i uvrede, obećanje da se kleveta ili uvreda neće ponoviti ubuduće,

powlaćenje klevetničke ili vrediajući informacije prema njegovoj/njenoj ličnosti i naknadu za moralnu i materijalnu štetu nanese klevetom i uvredom, osim ako je konstatovana jedna od isključenih odgovornosti u skladu sa ovim zakonom.

4.2. Ako je kleveta i uvreda izvršena preko nekog masivnog medijuma, istu obavezno treba demantovati u istom masivnom medijumu i da joj se pridaje isti značaj. Demantovanje će objaviti u roku od osam (8) dana nakon prijema relevantnog zahteva u slučaju dnevnih novina na istoj strani na kojoj je objavljena kleveta i uvreda, u narednom objavljivanju nekog periodičnog izdanja ili neke telegrafске agencije i u roku od osam (8) dana na isti način i u istom dnevnom terminu u slučaju emitovana informacije.

4.3. U slučaju kada je klevetnička ili vrediajući informacija uperena prema nekom detetu, roditelj ili njegov zakonski staratelj može pokrenuti postupak protiv klevete i uvrede pred nadležnim sudom prema ovom zakonu.

4.4. U slučaju kada je klevetnička ili vrediajuća informacija uperena prema nekom umrlom licu, njegov naslednik prvog stepena, može pokrenuti postupak protiv klevete i uvrede, pred nadležnim sudom prema ovom zakonu, pod uslovom da je kleveta i uvreda nanela štetu ugledu naslednika.

Poglavlje III ODGOVORNOST

Član 5 Odgovornost za klevete i uvrede

5.1. Jedno lice je odgovorno za klevetu ili uvredu ako je on /ona namerno izvršilo ili širilo izraz klevete ili uvrede, osim ako je konstatovana jedna od isključenih odgovornosti u skladu sa ovim zakonom.

5.2. Za klevetu ili uvredu učinjenu preko medijalnih subjekata, sledeća lica su odgovorna ili pojedinačno odgovorna: autor, urednik ili objavljivač ili neko koji drugačije od njih vrši kontrolu nad njenim sadržajem.

5.3. Kada se kleveta ili uvreda odnosi na neko pitanje od javnog interesa ili kada lice koje se kleveće ili vredi je ili bio je javni zvaničnik ili je kandidat za neki javni položaj, odgovornost za klevetu ili uvredu može postojati samo ako je autor znao da je informacija bila lažna ili je postupio sa neodmerenom zanemarnošću prema njegovoj istinitosti.

5.4. Javnim autoritetima je zabranjeno da podnose zahtev za odštetu štete nanese klevetom ili uvredom. Javni zvaničnici mogu podneti zahtev za odštetu zbog klevete ili uvrede privatno i isključivo u njihovom ličnom kapacitetu.

Poglavlje IV
SLUČAJEVI IZUZEĆA OD ODGOVORNOSTI I GRANICE ODGOVORNOSTI

Član 6
Dokaz o istini

6.1. U svim delima za klevetu i uvredu, osim onih koje se odnose na pitanja od javnog interesa, optuženi imaće teret dokaza da bi dokazao istinitost njegove izjave i konstatacija od strane suda da je jedna od izjava o činjenicama koje se stavljaju pod sumnju, u suštini istinita isključuje optuženog od svake odgovornosti.

6.2. U delima klevete i uvrede koje obuhvataju izjave od javnog interesa, optuženi će snositi odgovornost dokaza da je on /ona postupio odgovorno objavljivanjem izjave. Konstatacija od strane suda da je optuženi postupio odgovorno objavljivanjem izjave, isključiće optuženog od svake odgovornosti, osim ako je optuženi znao da je izjava bila lažna ili je postupio sa neodmernom nemarnosti prema istinitosti izjave.

Član 7
Opravdana objavljivanja

Niko neće biti odgovoran za klevete i uvrede o jednoj izjavi u vezi nekog pitanja od javnog interesa, ukoliko oni dokažu da je bilo opravdano u svim okolnostima za neko lice na njihovom položaju da širi materijal u dobroj nameri, uzimajući u obzir slobodu govora u vezi sa pitanjima od javnog interesa da bi on blagovremeno dobio informacije o takvim pitanjima.

Član 8
Mišljenja

Niko neće biti odgovoran za klevetu i uvredu o nekoj izjavi koju je sud ocenio da je to izražavanje mišljenje pod uslovom da je mišljenje izraženo u dobroj nameri i da je zasnovano na nekoj činjenici.

Član 16
Sudske naredbe

16.1. Jedno lice ima pravo da zatraži u sudskom postupku da se zaustavi kleveta i uvreda i povlačenje klevetničke i uvredljive informacije u vezi sa njegovom/njenom ličnošću kao i obećanje da kleveta i uvreda neće da se ponovi ubuduće, osim ako je utvrđena neka od isključenih odgovornosti u skladu sa ovim zakonom.

16.2. Prethodne sudske naredbe o zabrani širenja ili daljeg širenja informacije, mogu da se izdaju samo kada je objavljivanje već izvršeno i kada lice koje smatra da je oštećeno može da obezbedi da mu je informacija nanela štetu njegovom ili njenom ugledu, i da će pojedinac

koji tvrdi da je oštećen pretrpeti nenadoknadivu štetu usled daljeg širenja informacije.

16.3. Trajne sudske naredbe o zabrani širenja ili daljeg širenja, mogu da se primenjuju samo prema specifičnim izrazima za koje se utvrdi da su klevete i uvrede i prema autorima ili specifičnim masovnim medijima koji čine ili šire izraz.

Prihvatljivost zahteva

38. Sud prvo razmatra da li je zahtev ispunio uslove prihvatljivosti, propisane Ustavom, dalje navedene Zakonom i utvrđene Poslovníkom.

39. U tom smislu, Sud se prvo poziva na stavove 1 i 7, člana 113. [Jurisdikcija i ovlašćene strane] Ustava, koji propisuju:

“1. Ustavni sud odlučuje samo u slučajevima koje su ovlašćene strane podnele sudu na zakonit način.

[...]

7. Pojedinci mogu da pokrenu postupak ako su njihova prava i slobode koje im garantuje ovaj Ustav prekršena od strane javnih organa, ali samo kada su iscrpeli sva ostala pravna sredstva, regulisanim zakonom“.

40. Sud takođe razmatra da li je podnosilac zahteva ispunio uslove prihvatljivosti, propisane u članovima: 47. [Individualni zahtevi], 48. [Tačnost podneska] i 49. [Rokovi] Zakona, koji propisuju:

Član 47 [Individualni zahtevi]

“1. Svaka osoba ima pravo da od Ustavnog suda zatraži pravnu zaštitu ukoliko smatra da njena Ustavom zagarantovana prava i slobode krši neki javni organ.

2. Osoba može da podnese pomenuti podnesak samo nakon što su iscrpljena sva ostala zakonom određena pravna sredstva“.

Član 48 [Tačnost podneska]

“Podnosilac podneska je dužan da jasno naglasi to koja prava i slobode su mu povređena i koji je konkretan akt javnog organa koji podnosilac želi da ospori“.

Član 49 [Rokovi]

“Podnesak se podnosi u roku od 4 meseci. Rok počinje od dana kada je podnosilac primio sudsku odluku[...].”

41. U ocenjivanju ispunjavanja gore navedenih uslova prihvatljivosti, Sud primećuje da podnosilac zahteva ima pravo da podnese ustavnu žalbu, pozivajući se na navodne povrede njegovih osnovnih prava i sloboda. Samim tim, Sud utvrđuje da je podnosilac zahteva ovlašćena strana, koja osporava akt javnog organa, odnosno rešenje Vrhovnog suda [CML. br. 11/19] od 9. septembra 2019. godine, nakon što je iscrpeo pravna sredstva u vezi sa određivanjem mere bezbednosti, što je bio glavni predmet razmatranja u postupcima sprovedenim pred redovnim sudovima. Što se tiče navoda o povredi dostojanstva iz člana 23. Ustava i povredi prava na nepristrasan sud, zagarantovana članom 31. Ustava u vezi sa članom 6 (1) EKLJP-a, Sud ocenjuje da ti navodi nisu bili predmet razmatranja od strane redovnih sudova, zbog čega su odbijeni kao neprihvatljivi, zato što nisu iscrpljena pravna sredstva zasnovana na obrazloženju datom u dole navedenom tekstu.
42. Sud takođe utvrđuje da je podnosilac zahteva naglasio prava i slobode za koje navodi da su mu povređena, u skladu sa zahtevima iz člana 48. Zakona, i podneo je zahtev u skladu sa rokovima koji su propisani u članu 49. Zakona.
43. Izuzev ovoga, Sud takođe razmatra da li je podnosilac zahteva ispunio uslove prihvatljivosti, koji su propisani u pravilu 39 (Kriterijum o prihvatljivosti) Poslovnika. Pravilo 39 (1) (b) i (2) Poslovnika, propisuje:

*“(1) Sud može smatrati zahtev prihvatljivim:
[...]*

(b) ako su iscrpljena sva delotvorna pravna sredstva, koja su na raspolaganju po zakonu, protiv pobijene presude ili odluke.

(2) Sud može smatrati zahtev neprihvatljivim, ako je zahtev očigledno neosnovan, jer podnosilac nije dovoljno dokazao i potkrepio tvrdnju”.

44. Sud ocenjuje da se navodi podnosioca zahteva mogu sažeti u sledećem: (i) navod o primeni pogrešnog zakona u vezi sa određivanjem mere bezbednosti protiv članka portala Insajdera; (ii) navod o povredi dostojanstva koje je zagarantovano članom 23. Ustava; i (iii) navod o povredi prava na nepristrasan sud, zagarantovano članom 31. Ustava u vezi sa članom 6 (1) EKLJP-a.

Navod u vezi sa primenom pogrešnog zakona

45. Sud primećuje da je Vrhovni sud odbio zahtev za zaštitu zakonitosti koji je državni tužilac podneo protiv rešenja redovnih sudova, putem kojih su redovni sudovi odbili predlog podnosioca zahteva za izricanje mere bezbednosti (sudskog naloga). Vrhovni Sud je cenio da su odluke nižestepenih sudova bile pravične i zasnovane na zakonu.

46. Što se tiče navoda podnosioca zahteva da su redovni sudovi trebalo da primene odredbe civilnog zakona protiv kleveta i uvreda umesto odredbi ZPP-a, Sud ponovo ističe da nije njegova dužnost da se bavi navodnim činjeničnim ili pravnim greškama za koje se navodi da su počinili redovni sudovi, osim i u meri u kojoj su mogle povrediti prava i slobode zaštićene Ustavom i EKLJP-om. Sam Sud ne može oceniti činjenice koje su podstakle redovni sud da donese jednu umesto neke druge odluke. Da je drugačije, Sud bi tada postupio kao sud trećeg ili četvrtog stepena, što bi predstavljalo nepoštovanje granica koje nameće njegova nadležnost (vidi: slučaj ESLJP-a, *Perlala protiv Grčke*, br. 17721/04, odluka od 22. februara 2007. godine, stav 25).
47. Sud primećuje da odbijanje predloga podnosioca zahteva za izricanje mere bezbednosti i njegovog zahteva u celini od strane redovnih sudova ima više veze sa neispunjavanjem uslova kao što se propisuje u članu 297. ZPP-a i nepružanja relevantnih dokaza o prouzrokovanoj šteti. Sud ocenjuje da su redovni sudovi u suštini razmotrili zahtev podnosioca zahteva i činjenica da je zahtev podnosioca bio odbijen ne podrazumeva da su njemu povređena prava i osnovne slobode koje su zagarantovane Ustavom. Sud takođe ocenjuje da na osnovu principa *iura novit curia*, redovni sudovi treba da odrede koji se zakon kao i način na koji će se isti primenjivati u okolnostima slučaja koji su pod njihovom nadležnošću, izuzev ukoliko se zakonom koji se primenjuje na flangrantan način ne povređuju osnovna ljudska prava i slobode, a što se nije desilo u okolnostima slučaja koji se ovde razmatra.
48. U tom smislu, Osnovni sud je, svojim rešenjem C. br. 3475/18 od 28. decembra 2018. godine, ocenio da:

“Sud je nakon procenjivanja navoda stranaka u postupku i referišući se zakonskom zahtevu iz člana 297. tačka a) i b) ZPP-a, u vezi sa odredbama Zakona protiv kleveta i uvreda, našao je da predlog za određivanje mere – povlačenje članka, u ovoj fazi postupka nije osnovan, pošto nisu se ispunili zakonski uslovi iz člana 297. stav 1, b) ZPP-a za određivanje mere bezbednosti, odredba koja određuje da: „Mera bezbednosti može se odrediti: a) ukoliko predlagač obezbeđenja čini verodostojnim postojanje zahteva ili njegovog subjektivnog prava, i b) ukoliko postoji opasnost da bez određivanja takve mere protivnička strana bi mogla onemogućiti ili znatno otežati ostvarivanje zahteva, naročito otuđivanjem svoje imovine, njenim skrivanjem, zaduživanjem ili na neki drugi način kojim bi promenilo postojeće stanje stvari ili na neki drugi način bi uticalo negativno na prava predlagača obezbeđenja“. U ovom smislu, sud se nije upustio na procenjivanje istinitosti sadržaja objavljenog članka ako je isti rezultat dovoljnog i profesionalnog istraživanja, zasnovan na etiku u polju novinarstva ili je tendenciozan ili uvredljiv, jer sud smatra da će se i za ovo pitanje meritorno odlučiti prema tužbenom zahtevu i u slučaju ako rezultuje da članak zbog eventualnog sadržaja klevetane informacije, prouzrokovao je štetu predlagaču, odnosno tužilac u tom slučaju, tužiocu se može osuditi određeni iznos u ime nadoknade štete. Međutim, u ovoj fazi postupka, sud ocenjuje da eventualna obaveza za povlačenje članka iz objavljivanja rezultuje sa kršenjem prava slobodnog izražavanja, a ovo je preduslov u jednom demokratskom društvu. U ovom kontekstu, sud

podseća da prema Zakona protiv kleveta i uvreda određuje se da zakon u kojem je reč, tumači se na način koji obezbeđuje da primena njihovih odredbi, maksimizira princip izražavanja i biće u skladu s Evropskom Konvencijom za zaštitu osnovnih ljudskih prava i sloboda[...]. Protiv predlagač preko ovlašćenog zastupnika kao u pismenom podnesku od 10.12.2018. godine, tako i na saslušanju od 19.12.2018. godine, su se usprotivili kao neosnovanom predlogu za određivanje mere bezbednosti, obrazloženjem da se ne argumentuju kumulativni uslovi iz člana 297. Zakona o parničnom postupku (ZPP) za dozvoljavanje mere bezbednosti. Prema podnescima protiv predlagača, ceo sadržaj članka je istinit i osniva se na službene dokumente, kao što su izveštaji KAP-a, koje svedoče da predlagač nije uzeo kao osnovu završni izveštaj KAP-a, kojim je se pevač A.M. teretio od oko 45,000.00 E, izbegavanje poreza. U odgovoru predlagača date KAP-u ali i medija protiv predlagača, bio je da je on samo vršio sporazum o priznavanju krivice za pevača i da ne može uzeti u obzir drugi izveštaj KAP-a, jer isti je zakasnio. U ovom slučaju, rezultuje da tužilac nije ispunio svoje zadatke što je efektivno rezultiralo sa oslobađanjem od odgovornosti pevača A.M. za plaćanje iznosa od 29,000.00 E, koja čini razliku između iznosa oko 15,000.00 E, za koju je on zaključio sporazum o priznavanju krivice sa predlagačem i iznosa od 45,000.00 E, koju je morao da plati ako bi tužilac ispunio svoje obaveze”.

49. Sud primećuje da je Apelacioni sud, u rešenju Ac. br. 2504/19 od 31. maja 2019. godine, objasnio da:

“Uslovi koji su zahtevani prema ovoj odedbi trebaju se ispunjavati na kumulativni, a ne alternativninačin. Sa pravom je prvostepeni sud postupao kada je odbio predlog određivanja mere bezbednosti, zato što u ovom slučaju, drugi uslov koji je u vezi postojanja opasnosti da ukoliko se navedena mere ne izriče, predlagaču bi se onemogućilo ili otežalo ostvarenje njegovog subjektivnog prava nije ispunjen. Ovo ima veze sa činjenicom da nevedeni objavljenčlanak nije reproduktivan, čak šta više, od strane tuženog u nijednom načinu nije ponovo objavljen ili modifikovan navedeni članak. Navedeni članak je objavljeno jednom i ostao je kao takav. Šteta koja se mogla prouzrokovati je prouzrokovana, a ista se ne povećava, onda, nije ugrožena realizacija subjektivnog prava tužitelja bez izdavanja mere, jer je glavni zahtev iz tužbe naknada štete u ime klevete, i da ne postoji nijedan element koji bi doveo u pitanje ovu činejnicu u budućnosti, barem iz izvedenih dokaza kao što stoje. U vezi sa prvim uslovom, ovaj uslov je delimično ispunjen, ako se odnosnimo trenutnom stanju, ali u kontretnom slučaju, budući da se prema ZPP zahteva ispunjavanje uslova u kumulativnom načinu da zahtev ili predlog za meru sa prvom je odbijen. Odluka o odbijanju mere bezbednosti koja je predložena od strane tužitelja/predlagača, ni na koji način ne dovodi u pitanje glavno pitanje i da je prvostepeni sud dužan da u skladu sa zakonom ispta dokaze i činjenice u potupunosti i da dođe do pravednog i tačnog epiloga, u skladu sa zakoniskim odredbama koje su na snazi. Mera obezbeđenja kao što predstavlja način obezbeđenja tužbenog zahteva za tužitelja, ako se ista izriče bez ispunjenja uslova, predstavlja ograničenje

za drugu stranu, dok ograničenja treba da se zasnivaju samo na postojanju gore navedenih pravnih razloga, inače na drugi način krše druga prava [...]. Odluka Saveta Štampanih Medija u odnosu sa predlogom o merama obezbeđivanja nije dovoljan dokaz da bi se utvrdilo ispunjenje zakonskih uslova u smeru usvajanja predloga za izricanje mere bezbednosti [...].”

50. Na kraju, Sud se poziva i na relevantni deo rešenja Vrhovnog suda CML. br. 11/2019 od 9. septembra 2019. godine, koje objašnjava da:

“U ovom slučaju, Vrhovni sud je u potpunom saglasnosti sa stavovima oba gore navedenim sudovima, da se nisu ispunili zakonski uslovi iz stava 2 člana 16 gore navedenog zakona za izdavanje sudskog naloga [Zakon br. 02/L-65 Civilni zakon protiv kleveta i uvrede], zato što objavljeni pisani članak nije ponovljen ili modifikovan na nijedan način, nego je ostao kakav jeste, onda šteta koja je eventualno nanescena tužitelju je prouzrokovana i ista nije u rastu, jer protiv njega nije pokrenut nijedan postupak kao posledica ovog pisanog članka, isti je unapređen u jednoj sudskoj funkciji koji je izuzetno poštovan, Tužitelj u Specijalnom Tužilaštvu Republike Kosova. Tako da se ni najedan način ne stavlja u opasnost ispunjavanje subjektivnog prava tužitelja, bez izdavanja mere koje je on zatražio, tako da i Vrhovni sud zaključuje da u ovom predmetu nisu ispunjeni zakonski uslovi iz člana 16 ovog zakona za izricanje predložene mere [...]. Vrhovni sud Kosova nalazi, kao i prvostepeni i drugostepeni sud, da sa odbijanjem predloga za predloženu meru od strane tužitelja, nije povredila sloboda izražavanja predviđena članom 10 Evropske Konvencije za zaštitu ljudskih prava i sloboda, to je zato što se ovom odredbom ove Konvencije takođe proglašava pravo na slobodu izražavanja i da se sprovođenje slobode izražavanja može zakonom ograničiti ako je potrebno u demokratskom društvu, u interesu nacionalne bezbednosti, itd., i radi zaštite dostojanstva ili prava drugih, ali prema presudi ovog Suda, takvo ograničenje se uvek može postaviti određenim zakonima, jer je mogućnost takvog ograničenja uglavnom predviđena u stavu 2 ovog člana Konvencije. U ovom kontekstu, mogućnost ograničenja sa zakonom slobode izražavanja je predviđena i stavom 2 člana 40. Ustava Republike Kosoa, ali u slučajevima kada je takav postupak neophodan za sprečavanje, podstrekivanje i provokacije nasilja i neprijateljstva na osnovu rasne, nacionalne, etničke ili verske mržnje. Mogućnost ispravljanja objavljene neistinite informacije, nepotpune ili netačne, ako ugrožava njegova prava ili interese, određena je u ovoj odredbi ako u skladu sa zakonom, što u ovom konkretnom slučaju sa Zakonom protiv kleveta i uvreda, prema kojem kao što je gore elaborirano nisu ispunjeni zakonski uslovi za izricanje jednog sudskog naloga da bi se sprečilo dalje širenje informacije, itd.”

51. Na osnovu gore navedenog, u vezi sa navodima o primeni pogrešnog zakona, Sud ocenjuje da je podnosiocu zahteva omogućeno sprovođenje postupka na osnovu načela kontradiktornosti; da je on mogao da tokom različitih faza postupka predoči argumente i dokaze koje je smatrao relevantnim za svoj slučaj; i da su svi argumenti, objektivno gledano, koji su bili relevantni za

rešavanje njihovog slučaja, propisno razmotreni od strane sudova; da su činjenični i pravni razlozi za osporene odluke detaljno izloženi i da su, u okolnostima slučaja, postupci, gledano u celosti, bili pravični. Samim tim, Sud utvrđuje da je podnosilac zahteva uživao proceduralne garancije koje se nalaze u načelu pravičnog i nepristrasnog suđenja (vidi, mutatis mutandis, između ostalog, slučaj Suda br. KI118/17, podnosilac *Şani Kervan i drugi*, rešenje o neprihvatljivosti od 16. februara 2018. godine, stav 35; takođe, vidi, predmet *Garcia Ruiz protiv Španije*, predstavka br. 30544/96, presuda od 21. januara 1999. godine, stav 29).

52. Sud ocenjuje da podnosilac zahteva nije potkrepio svoje navode da su odgovarajući postupci na neki način bili nepravični ili proizvoljni kao i da je osporenom odlukom došlo do povrede njegovih prava i sloboda koje su zagarantovane Ustavom i EKLjP-om (vidi, mutatis mutandis, *Shub protiv Litvanije*, br. 17064/06, ESLjP, odluka od 30. juna 2009. godine).
53. Samim tim, ovaj navod se treba odbiti kao očigledno neosnovan.

Navod o povredi dostojanstva i prava na nepristrasan sud

54. Sud ocenjuje da se gore navedene tvrdnje trebaju razmotriti zajedno.
55. Sud primećuje da je u okolnostima ovog konkretnog slučaja veoma jasno da je predmet razmatranja u postupcima koji su sprovedeni pred redovnim sudovima bio zahtev podnosioca zahteva za određivanje mere bezbednosti protiv članka portala Insajder, odnosno da se taj članak odstrani. Redovni sudovi nisu odlučivali u vezi sa pitanjem povrede dostojanstva podnosioca zahteva u odnosu na slobodu izražavanja portala Insajder, jer to pitanje nije bilo pokrenuto u postupku od strane podnosioca zahteva. Tačno je da su redovni sudovi u svojim odlukama pomenuli pitanje dostojanstva i slobode izražavanja, ali samo u okviru razmatranja glavnog pitanja, a to je bilo određivanje mere bezbednosti, odnosno odstranjivanje članka portala Insajder.
56. Na osnovu dokumenata koji su podneti, pitanja koja su navedena u postupcima pred redovnim sudovima, kao i predmet razmatranja, govore da podnosilac zahteva nije inicirao nikakav postupak pred redovnim sudovima u vezi sa njegovim tvrdnjama iz člana 23. [Ljudsko dostojanstvo] Ustava.
57. U ovakvom činjeničnom stanju u vezi sa tvrdnjama o povredi dostojanstva, Sud ocenjuje da u skladu sa načelom supsidijarnosti ne može da oceni ustavnost članka portala Insajder, pre nego što se isti razmotri od strane redovnih sudova.
58. Samim tim, ovaj navod se odbija za razmatranje zbog neiscrpljenja svih pravnih sredstava, kao što je to propisano u članu 113 (7) Ustava, članu 47. Zakona, kao i u pravilu 39 (1) (b) Poslovnika.
59. Što se tiče navoda o povredi prava na nepristrasni sud jer je isto sudsko veće Apelacionog suda već dva puta sudilo u njegovom slučaju, Sud primećuje da je navod o pristrasnosti sudskog veća Apelacionog suda prvi put iznet pred

Ustavnim sudom. Pored toga, Sud ne primećuje da je postupak sproveden pred Apelacionim sudom bio zahvaćen proizvoljnošću, zato što je, poslednje navedeni, pitanje podnosioca zahteva jednom vratio na presuđivanje nižestepenom sudu (vidi: rešenje Apelacionog suda Ac. br. 666/19 od 21. februara 2019. godine).

60. Sud ističe da u skladu sa načelom supsidijarnosti, Ustavni sud ne može oceniti navod ili slučaj koji nije prethodno pokrenut ili ocenjen od strane redovnih sudova (vidi: slučaj Ustavnog suda br. KI89/15, podnosilac zahteva: *Fatmir Koci*, rešenje o neprihvatljivosti od 22. marta 2016. godine, stav 35).
61. Načelo supsidijarnosti zahteva od podnosioca zahteva da iscrpi sve proceduralne mogućnosti u postupcima pred redovnim sudovima, kako bi se sprečila povreda Ustava ili ispravile takve povrede nakon što su se dogodile. Shodno tome, podnosilac zahteva je odgovaran kada je njegov slučaj proglašen neprihvatljivim od strane Ustavnog suda, ako ne iskoristi mogućnosti u postupcima pred redovnim sudovima (vidi: slučajeve Ustavnog suda br. KI01/19, podnosilac zahteva: *Fatos Rizvanolli*, rešenje o neprihvatljivosti od 2. septembra 2020. godine stav 99 i br. KI24/16, podnosilac zahteva: *Avdi Haziri*, rešenje o neprihvatljivosti od 16. novembra 2016. godine, stav 39 i tamo pomenute reference).
62. Pored toga, Sud primećuje da u konsolidovanoj sudskoj praksi ESLJP-a, podnosioci zahteva nisu oslobođeni od obaveze pokretanja predmeta pred domaćim sudovima, čak ni u slučajevima kada domaći sudovi imaju mogućnost ili su dužni da sami razmotre slučaj na sopstveni zahtev (*own motion*) u okviru prava zaštićenih EKLJP-om (vidi: slučajeve ESLJP-a, *Van Oosterwijk protiv Belgije*, presuda o neiscrpljivanju pravnih sredstava od 6. novembra 1980. godine, i *Gaziyev protiv Azerbejdžana*, delimična odluka o prihvatljivosti od 8. februara 2007. godine).
63. Shodno tome, i ovaj navod se treba odbiti za razmatranje zbog suštinskog neiscrpljenja u postupcima koji su vođeni pred redovnim sudovima.
64. Na osnovu gore navedenog, zahtev podnosioca na ustavnim osnovama treba da se odbije kao neprihvatljiv na osnovu člana 113 (7) Ustava, članova 20. i 47. Zakona i pravila 39 (1) (b) i (2) Poslovnika.

Zaključak

65. U okolnostima ovog konkretnog slučaja, Sud je ocenio da je glavno pitanje koje je presuđeno od strane redovnih sudova bilo određivanje mere bezbednosti protiv članka portala Insajder, a za šta je podnosilac zahteva tvrdio da je došlo do primene pogrešnog zakona na njegovu štetu. Ovaj navod je Sud odbacio kao očigledno neosnovan.
66. U vezi sa navodima o povredi dostojanstva kao i prava na nepristrasan sud, Sud je ocenio da u vezi sa navodom o povredi dostojanstva podnosilac zahteva nije

inicirao neki postupak pred redovnim sudovima, dok, za navod o nepristrasnom sudu, ovaj navod je podnosilac zahteva po prvi put spomenuo u postupku pred Ustavnim Sudom. Oba ova navoda su odbijena za razmatranje zbog neiscrpljenja pravnih sredstava koja su propisana Ustavom.

67. Samim tim, zahtev podnosioca je na ustavnim osnovama i u celosti odbijen kao neprihvatljiv, kao što je propisano u članu 113 (7) Ustava, određeno u članovima 20 i 47 Zakona i dalje zatraženo u pravilu 39 (1) (b) i (2) Poslovnika o radu.

IZ TIH RAZLOGA

Ustavni sud, u skladu sa članom 113.7 Ustava, članovima 20. i 47. Zakona i u skladu sa pravilima 39 (1) (b) i (2) i 59 (2) Poslovnika, 3. februara 2021. godine, jednoglasno

ODLUČUJE

- I. DA PROGLASI zahtev neprihvatljivim;
- II. DA DOSTAVI ovu odluku stranama;
- III. DA OBJAVI ovu odluku u Službenom listu, u skladu sa članom 20.4 Zakona;
- IV. Ova odluka stupa na snagu odmah.

Sudija izvestilac

Safet Hoxha

Predsednica Ustavnog suda

Arta Rama-Hajrizi